

## Over de 'de plano' erkenning van de procesbekwaamheid van buitenlandse vennootschappen en verenigingen die aldaar procesbekwaam zijn

Bernard Tilleman<sup>(1)</sup> en Nicolas Van Damme<sup>(2)</sup>

We stellen voor om artikel 2:148 WVV af te schaffen en een nieuwe wetsbepaling in Boek 1 WVV in te voeren met daarin de "de plano" erkenning van de procesbekwaamheid van buitenlandse vennootschappen en verenigingen die aldaar procesbekwaam zijn.

Art. 2:148 WVV luidt als volgt : *"De rechtspersonen die hun statutaire zetel in het buitenland hebben, kunnen in België hun werkzaamheden verrichten en in rechte optreden, en er een bijkantoor oprichten. De rechtsvorderingen ingesteld door buitenlandse rechtspersonen die in België een bijkantoor hebben, zijn evenwel niet ontvankelijk indien zij hun oprichtingsakte niet hebben neergelegd overeenkomstig de artikelen 2:24, 2:25 of 2:26"*.

Als gevolg van ons voorstel zou meer bepaald :

- artikel 2:148 WVV worden afgeschaft;
- artikel 2:149 WVV worden hernummerd naar artikel 2:148 WVV;
- een nieuwe Titel 10 in Boek 1 WVV worden ingevoerd : *"Internationaal privaatrechtelijke bepaling"* met een nieuw artikel 1:38 WVV : *"Buitenlandse vennootschappen en verenigingen die volgens hun eigen recht procesbekwaam zijn, genieten in België dezelfde procesbekwaamheid. Zij kunnen in België hun werkzaamheden verrichten en in rechte optreden, en er een bijkantoor oprichten. De rechtsvorderingen ingesteld door deze buitenlandse vennootschappen*

*en verenigingen die in België een bijkantoor hebben, zijn evenwel niet ontvankelijk indien zij hun oprichtingsakte niet hebben neergelegd overeenkomstig de art. 2:24, 2:25 of 2:26"*.

### Verantwoording

**1. These : buitenlandse groeperingen die aldaar procesbekwaam zijn, worden klassiek geacht procesbekwaam te zijn in België.** Klassiek worden vennootschappen die in het buitenland zijn opgericht en daar bevoegd zijn om in rechte op te treden, in België evenzeer geacht bevoegd te zijn om in rechte op te treden<sup>(3)</sup>. De procesbekwaamheid van buitenlandse vennootschappen wordt "de plano" erkend. Dit betekent dat er geen rechterlijke tussenkomst vereist is. De erkenning gebeurt automatisch, van rechtswege<sup>(4)</sup>.

**2. Antithese : WVV lijkt de plano erkenning voor te behouden aan buitenlandse rechtspersonen.** (Te) vaak wordt de procesbekwaamheid van vennootschappen en verenigingen verbonden met de rechtspersoonlijkheid van die groeperingen. Dit blijkt ook uit artikel 2:148, lid 1 WVV op grond waarvan de *rechtspersonen* die hun statutaire zetel in het buitenland hebben, in België hun werkzaamheden kunnen verrichten en in rechte optreden, en er een bijkantoor oprichten. De vraag rijst of de bevoegdheid om in

\* Voorstellen van de auteur tot wetswijziging.

1. Gewoon hoogleraar KU Leuven Instituut voor Contractenrecht en Centrum voor Rechtsmethodiek.

2. Chargé de cours invité Université Saint-Louis - Bruxelles (Centre de droit privé) en research fellow KU Leuven, Instituut voor Contractenrecht.

3. B. TILLEMEN en N. VAN DAMME, m.m.v. K. DEWAELE, *Procesbehandelingen van en tegen vennootschappen*, Brugge, die Keure, 2020, 115-116, nr. 132; F. PASSELECQ, *Les sociétés commerciales*, Brussel, Larcier, 1934, 678, nr. 5219 en nr. 5221.

4. T. KRUGER en J. VERHELLEN, *Internationaal privaatrecht. De essentie*, Brugge, die Keure, 2021, 184.

rechte op te treden (de zgn. “procesbekwaamheid”) steeds gekoppeld moet worden aan de rechtspersoonlijkheid van de betrokken groeperingen.

Een positief antwoord op die vraag zou praktische problemen met zich mee kunnen brengen nu in het buitenland de procesbekwaamheid van groeperingen niet steeds gekoppeld wordt aan de rechtspersoonlijkheid. Dit is bijvoorbeeld het geval voor :

- de general partnership en limited partnership naar Engels recht<sup>(5)</sup>;
- de offene Handelsgesellschaft (oHG) naar Duits recht<sup>(6)</sup>;
- de vennootschap onder firma (VOF) naar Nederlands recht<sup>(7)</sup>;

**3. Synthese : de plano erkenning niet voorbehouden aan rechtspersonen.** Onder het W.Venn. bepaalde artikel 58 dat “*de vennootschappen die in het buitenland zijn opgericht en daar hun (voornaamste vestiging) hebben, kunnen in België hun werkzaamheden verrichten en in rechte optreden, en er een bijkantoor oprichten*” (eigen onderlijning). Aangezien het W.Venn. zowel het bestaan erkende van vennootschappen met en zonder rechtspersoonlijkheid, vielen beide categorieën onder de toepassing van artikel 58 W.Venn. Terecht namen de Belgische rechtspraak en rechtsleer klassiek aan dat het gebrek aan rechtspersoonlijkheid van een buitenlandse groepering niet automatisch betekent dat die groepering procesonbekwaam is in België. De *de plano* erkenning van de procesbekwaamheid van buitenlandse vennootschappen en verenigingen is immers niet steeds gekoppeld aan de rechtspersoonlijkheid van die groeperingen, maar wel aan hun procesbekwaamheid krachtens het buitenlandse recht<sup>(8)</sup>. Dit is logisch, nu ook het Europees vestigingsrecht van vennootschappen niet gekoppeld is

aan de rechtspersoonlijkheid van de vennootschappen/verenigingen (art. 54 VWEU)<sup>(9)</sup>.

Het WVV wilde deze *de plano* erkenning van de procesbekwaamheid van vennootschappen ook uitbreiden naar *verenigingen* en koos daarom onoplettend voor de ruimere term *rechtspersonen*<sup>(10)</sup>. Hierdoor wordt onterecht de indruk gewekt dat enkel buitenlandse vennootschappen en verenigingen *met rechtspersoonlijkheid* genieten van de *de plano* erkenning van de procesbekwaamheid in België. De opname van de erkenning van procesbekwaamheid in het WVV en niet in het WIPR doet trouwens sommige buitenlandse rechtspersonen aan het toepassingsgebied van deze bepaling ontsnappen. Niet alle Belgische rechtspersonen worden inderdaad door het WVV beheerst, maar wel door andere organieke wetgeving zoals de onderlinge verzekerings- of herverzekeringsondernemingen, maar ook seminaries, kerkfabrieken of congregaties van hospitaalzusters. Vallen ook buiten de toepassing van het WVV, de rechtspersonen opgericht door een afzonderlijke wet, zoals de KU Leuven, UC Louvain, ULB of de VUB<sup>(11)</sup> of andere universitaire instellingen met rechtspersoonlijkheid zoals de UGent, de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Hasselt. De opname van de erkenning van buitenlandse vennootschappen en verenigingen met procesbekwaamheid in het WIPR zou wellicht nog meer aangewezen zijn en een bredere draagwijdte aan de erkenning van de procesbekwaamheid verlenen aan analoge groeperingen naar buitenlands recht die nu buiten het toepassingsgebied van het WVV vallen. We beperken ons echter hier tot de invoering van een nieuwe bepaling in het WVV.

**4. Buitenlands recht bepaalt procesbekwaamheid buitenlandse groeperingen.** In navolging van de oude rechtspraak van ons Hof van Cassatie moet naar het buitenlandse recht gekeken worden om te

5. I.t.t. het Schotse recht waar *partnerships* wel rechtspersoonlijkheid bezitten (*Palmer's Company Law*, Londen, Sweet & Maxwell, 2015, nr. 1.204). De *limited liability partnership* bezit als derde soort partnership naar Engels recht nu ook rechtspersoonlijkheid. Syndicaten van verzekeraars (bijv. Lloyd's syndicate) worden daarentegen niet geacht procesbekwaam te zijn in België, daar onvoldoende blijkt dat die onder Engels recht procesbekwaam zijn (Cass. 11 januari 1979, *Arr.Cass.* 1979, 524).

6. § 124 HGB.

7. HR 5 november 1976, ECLI:NL:HR:1976:AB7103 (de Hoge Raad bevestigt in dit arrest dat de Nederlandse wetgever de maatschap, i.t.t. de VOF als procesonbekwaam heeft willen bestempelen; hieruit volgt dat de VOF, i.t.t. de maatschap, ondanks een gebrek aan rechtspersoonlijkheid, procesbekwaam is); M. VAN OLFFEN en J.M.M. MAEIJER in *Asser 7-VII 2017/13*, Deventer, Kluwer, 2017, nr. 13.

8. Cass. 12 november 1935, *Pas.* 1936, I, 48, concl. adv.-gen. GESCHÉ; Kh. Brussel 6 januari 1955, *J. Comm. Brux.* 1955, 180; F. PASSELECQ, *Les sociétés commerciales*, Brussel, Larcier, 1934, 678, nr. 5219 en nr. 5221.

9. T. TILQUIN en V. SIMONART, *Traité des sociétés*, I, Diegem, Kluwer, 1996, 156, nr. 184.

10. B. TILLEMEN en N. VAN DAMME, m.m.v. K. DEWAELE, *Proceshandelingen van en tegen vennootschappen*, Brugge, die Keure, 2020, 116, nr. 132.

11. J. VANANROYE, “De voorgestelde ‘cap’ op bestuurdersaansprakelijkheid : enkele in het oog springende discriminaties”, *Corporate Finance Lab*, 4 oktober 2018.

besluiten tot de procesbekwaamheid van een buitenlandse vennootschap of vereniging in België<sup>12</sup>. Aangenomen moet worden dat dit *de lege lata* al geldt, maar 't amendement nodig is om verkeerde *a contrario*-redeneringen te voorkomen in andere zin. Hoewel dus idealiter een nieuwe bepaling wordt opgenomen in het WIPR betreffende de algemene *de plano* erkenning van procesbekwaamheid van buitenlandse entiteiten die aldaar procesbekwaamheid bezitten.

**5. Belgische procedureregels inzake *rechtspersonen* van toepassing.** Een laatste vraag betreft de toepassing van de procedureregels. Moet een buitenlandse groepering zonder rechtspersoonlijkheid maar die procesbekwaam is krachtens het buitenlandse recht, zich voor de Belgische rechtbanken als een 'rechtspersoon' gedragen (cf. art. 703, § 1 Ger.W.) dan wel als een groepering zonder rechtspersoonlijkheid (cf. art. 703, § 2 Ger.W.)? Het spreekt voor zich dat de erkenning van de procesbekwaamheid van een buitenlandse vennootschap dode letter zou

blijven indien deze in België zou worden behandeld als een groepering zonder rechtspersoonlijkheid. Om die reden zijn de Belgische procedureregels (*lex fori*) inzake *rechtspersonen* van toepassing op erkende buitenlandse groeperingen. De prijs die hiervoor moet worden betaald, is de verplichting voor erkende vennootschappen en verenigingen met een bijkantoor om hun oprichtingsakte openbaar te maken conform artikelen 2:24; 2:25 of 2:26 WVV.

Belgische vennootschappen en verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid genieten thans een "quasi-procesbekwaamheid" via artikel 703, § 2 Ger.W. Hiervoor is wel vereist dat zij in de KBO zijn ingeschreven, een vereiste die men net niet wil opleggen aan buitenlandse vennootschappen en verenigingen die geen rechtspersoonlijkheid bezitten maar procesbekwaam zijn. Artikel 703, § 2 Ger.W. geeft groeperingen zonder rechtspersoonlijkheid naar Belgisch recht trouwens geen procesbekwaamheid. Het betreft een loutere vereenvoudiging van de procesgang voor de materiële procespartijen.

---

12. Cass. 12 november 1935, *Pas.* 1936, I, 48, concl. adv.-gen. GESCHÉ : "Attendu que, sauf les exceptions expressément prévues par la loi, les sociétés civiles ne sont pas, en Belgique, des êtres moraux distincts de la personne des associés; qu'elles sont sans individualité propre et sont incapables d'agir elles-mêmes. Mais attendu qu'il n'en est pas nécessairement ainsi dans d'autres pays dont la législation différente a pu reconnaître à ces sociétés une personnalité ou une capacité que la législation belge leur refuse; que, dans ce cas, comme c'est une loi étrangère qui a présidé à leur naissance et fixé l'étendue de leurs droits, c'est nécessairement à cette loi étrangère qu'il faut se référer pour déterminer si elles peuvent ou non ester en justice dans leur pays d'origine" (eigen onderlijning).